

Wpływ komputeryzacji i informatyzacji na procesy gromadzenia zbiorów w polskich bibliotekach uczelnianych

Ewa Dąbrowska, Biblioteka Jagiellońska

Komputeryzacja

- poprzedza informatyzację
- polega na wprowadzaniu komputerów do przedsiębiorstw i urzędów, zastępując tym samym ręcznie uzupełniane formularze przez formularze elektroniczne, papierowe archiwa przez bazy danych i wprowadzając pocztę elektroniczną lub komunikatory internetowe jako system komunikacji

Informatyzacja

- następuje dopiero po komputeryzacji
- polega na racjonalnym wykorzystaniu uprzednio wprowadzonych już danych do systemów informatycznych w możliwie największym dopuszczalnym zakresie przez inne systemy informacyjne

Cel pracy:

- Zbadanie zmian w technice i organizacji pracy oddziałów gromadzenia zbiorów
- Zbadanie zmian w polityce gromadzenia zbiorów

Ankieta

- 83 biblioteki uczelni z listy rankingowej
- 26 odpowiedzi (28%)
- ale: 24 biblioteki z pierwszej pięćdziesiątki na liście

Mikrokomputery w bibliotekach

- W BJ – ok. 1990 roku
- W 17 innych bibliotekach – przed 1995 rokiem, w pozostałych do 1999 roku.

Wdrażanie modułu gromadzenia

- BJ od 1994 do pocz. XXI w.- VTLS/AFAS, odejście od systemu zintegrowanego
- Inne biblioteki: 18 tak, 2 planuje, 5 nie zamierza
- Opóźnienia w stosunku do wdrożenia systemu ogólnobibliotecznego do 10 lat!

Uzupełniająca bazy i kartoteki

- 9 bibliotek wykorzystuje dodatkowe oprogramowanie dla wymiany, przetargów, dostawców i in.
- 16 prowadzi tradycyjne kartoteki, księgi akcesyjne i inwentarzowe

Zmiany organizacyjne

- W BJ rezygnacja z wstępnego katalogowania książek w gromadzeniu
- W 15 bibliotekach brak zmian w gromadzeniu
- W 10 bibliotekach łączenie gromadzenia i opracowania lub wydzielanie czasopism i łączenie z opracowaniem

Udostępnianie opisów bibliograficznych czytelnikowi

- Tylko 4 biblioteki udostępniają w katalogu on-line opisy sporządzane na etapie gromadzenia zbiorów
- 1 tylko nowości polskie

Informatyzacja warsztatu

- Wyparcie drukowanych źródeł informacji o wydawnictwach przez źródła internetowe
- Katalogi on-line i newslettery wydawców, księgarń i in. pośredników
- Zakładki „nowości” z portali innych bibliotek i ich katalogi
- Bibliografie

Znaczenie katalogów on-line bibliotecznych i centralnych

- NUKAT
- BN
- KaRo
- BJ
- Inne biblioteki o podobnym profilu
- Library of Congress
- KVK
- WorldCat
- British Library
- LOC
- COPAC

Polityka gromadzenia zbiorów

- Wzrost wydatków na zakup i zapewnienie dostępu do elektronicznych czasopism, baz danych i książek
- Postulat ujęcia w polityce gromadzenia zbiorów zasobów otwartego Internetu

Gromadzenie zbiorów w BJ

- EO największym źródłem wpływów druków, powoli rosnąca liczba EO elektronicznego
- Wycofywanie z prenumeraty czasopism drukowanych mających wersję cyfrową (z 810 tytułów w 2000 r. do 330 tytułów w 2007)
- 62 bazy on-line oraz ok. 36 tys. tytułów czasopism on-line w prenumeracie (ponad 166 400 jednostek)

Gromadzenie zbiorów w innych bibliotekach

- Zakup e-booków, dostęp do polskich i zagranicznych książek on-line w większości bibliotek
- Ograniczanie liczby drukowanych czasopism zagranicznych na rzecz dostępu do wersji elektronicznej
- Zmniejszenie się liczby tytułów drukowanych w prenumeracie średnio o 57%
- Prenumerata czasopism polskich bez zmian

Nowe stanowisko pracy

- Specjalista ds. gromadzenia, zarządzania i rozwijania elektronicznej kolekcji
- Dobór, selekcja, dostęp
- Przestrzeganie licencji i umów
- Współpraca z dostawcami
- Promowanie i monitorowanie kolekcji

Uzależnienie polityki gromadzenia zbiorów od czynników zewnętrznych

- Polityka cenowa dostawców, pakiety, zmiany właścicieli źródeł, zawartości i adresów www
- Kwestie techniczne (jakość dostępu, możliwość archiwizowania, pobierania)
- Konieczność ciągłej modernizacji sprzętu komputerowego i oprogramowania

Finansowanie

- Konsorcja bibliotek: uzyskiwanie korzystniejszych warunków umów i niższych cen.
- Licencje krajowe
- Dotacje z budżetu państwa lub dotacje celowe z budżetu jednostki nadrzędnej

Badanie wykorzystania zbiorów

- Statystyki wykorzystania baz on-line podstawą decyzji o kontynuacji prenumeraty
- Raporty z bibliotecznego systemu komputerowego o tytułach najczęściej wypożyczanych, z najdłuższą listą rezerwacji, niewykorzystywanych
- Wykazy publikacji zniszczonych lub zagubionych

Gromadzenie a portal biblioteki

- Zapis polityki gromadzenia zbiorów
- Zasady przyjmowania darów
- Listy i prezentacje nowości
- Formularze on-line do składania dezyderatów
- Listy dubletów na wymianę
- Listy publikacji poszukiwanych
- Sprzedaż lub rozdawanie publikacji zbędnych i dubletów

Dezyderaty on-line

- Na portalach 19 bibliotek
- W niektórych od ponad 10 lat, w większości po roku 2008
- Element brany dziś pod uwagę przy ocenie portalu bibliotecznego

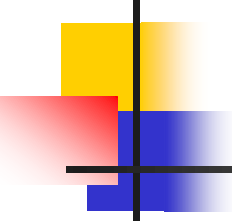
Listy dubletów na wymianę

- Tylko w pięciu bibliotekach
- Bardziej efektywne rozsyłanie list pocztą

Listy tytułów poszukiwanych

- Tylko w czterech bibliotekach
- Wyczerpane na rynku, zniszczone lub zagubione, nowości do zasponsorowania
- Możliwość sprzedaży, podarowania bibliotece lub uregulowania należności wobec biblioteki

Komputeryzacja wpływa na zmianę charakteru pracy, co przejawia się tym, że procesy biblioteczne przebiegają wg odpowiednich programów komputerowych, ale składowe czynności, składające się na procesy gromadzenia zbiorów, nie ulegają zmianie.

Prof. J. Wojciechowski

Dziękuję za uwagę

ewa.dabrowska@uj.edu.pl